

pride antična civilizacija z do neke mere predhodno latensko kulturo prav tako izraziteje do veljave. Vprašanje bi moglo biti, ali ni povezanost med hallstattsko in latensko kulturo bolj organska kot historične zveze med latensko in rimsko kakor tudi, kam spadajo pravzaprav za sedaj še časovno neopredeljiva najdišča. Ta pomislek le opozarja na zapletenost teh problemov pri arheoloških kartah, ki jih obravnavani katalog nima namena razvozljati.

Tekstni del zaključujejo stvarni in najdiščni register, kakor tudi seznam tabel. Med temi je 7 fotografskih in 21 izvrstno risanih. Tako podaja katalog jasno podobo najdb in najdišča muzeja okraja Günzburg, enega izmed mnogih, za katere je izdelava podobnih katalogov še želja bodočnosti.

* Stanko Pahič

Bayrische Vorgeschichtsblätter, zvezki 17, 18—19/1, 18—19/2 in 20, München 1948—1954; 96 + 134 + 188 + 178 strani s skupno 96 tabelami, številnimi risbami in kartami med tekstem in nekaj načrti v prilogi.

Komisija za bavarsko deželno zgodovino je leta 1948 pričela z nadaljnjim izdajanjem predvojnega časopisa Bayerischer Vorgeschichtsfreund, čigar 17. zvezek je izšel pod novim naslovom. Odtlej je ta časopis, ki izhaja v neobveznih nadaljevanjih, postal naglo obsežnejši in tehnično popolnejši ter tako predstavlja poglavitno glasilo živahnega arheološkega delovanja na Bavarskem. Problematika tega raziskovanja je razvidna že iz rednih poročil Pred- in rano-zgodovinskega oddelka Bavarskega deželnega urada za spomeniško varstvo za obdobje 1959—1951, objavljenih v zvezku 17 in drugem delu zvezka 18—19. To je bila hkrati najtežavnejša doba bavarske arheologije, ki jo je vojna oropala za vrsto sodelavcev, med njimi nekaj prav odličnih in mnogo obetajočih arheologov (F. Holste, K. H. Wagner, H. Zeiss, F. Birkner). Pa tudi v terenskem raziskovanju so se morali bavarski arheologi med vojno in v prvih letih po njej omejevati večinoma le na zaščitna izkopavanja in na redke pomembnejše objekte.

Objavljeni prispevki bavarskih arheoloških avtorjev sodijo po veliki večini k poročilom novih najdb v medvojnem in povojnem času in zajemajo kronološko razvrščeni vsa obdobja od paleolita do zgodnjega srednjega veka. Medtem ko imajo prispevki za paleolitsko in neolitsko dobo v glavnem regionalni značaj, razširja W. Dehn (Ranobronastodobna seliščna jama pri Gaimersheimu, okraj Ingolstadt zv. 18—19/1) obdelavo keramičnega gradiva iz obravnavanega najdišča na primerjave ranobronastodobne keramike tako imenovanega »straubinskega kroga«, ki so jo doslej le bežno obravnavali. V težnji, da bi določil položaj te keramike iz konca rane bronaste dobe v podonavskem prostoru, raziskuje avtor poleg primerjav iz južnobavarskega ozemlja tudi zveze z oddaljenejšimi pokrajinami Srednje Evrope. H. Müller-Karpe (K nekaterim zgodnjim bronastim nožem na Bavarskem, zv. 20) pa pri razpravljanju o časovni in geografski razširjenosti dveh tipov bronastodobnih nožev uporablja primerjave iz naše bližnje sosesčine, ko izvaja v bronasti dobi D močno razširjeni baierdorfski tip nožev z enim rezilom iz bodalastih dvorezilnih nožev v zahodnomadžarskem-vzhodnoalpskem prostoru.

Najpomembnejše razprave teh številsk obravnavajo zgodnjo železno dobo. Tako prikazuje H. Knöll (Hallstattske najdbe iz gomil v Riemu pri Münchenu, zv. 17) bogate keramične najdbe z raznoliko ornamentiko, pridobljene iz večjih zaščitnih izkopavanj v predvojnih letih. Iz najdb, datiranih v Ha C, ugotavlja avtor v svojem, s številnimi opombami opremljenem članku številne primerjave istodobnega gradiva, ki kažejo ob vplivih iz vseh strani najtesnejšo povezanost te kulturne skupine z zahodnimi področji.

W. Krämer (Nova opazovanja o načinih pokopa v srednji hallstattski dobi na Bavarskem, zv. 18—19/2) objavlja obsežno gradivo, pridobljeno večinoma pri zaščitnih izkopavanjih, o oblikah grobov v srednjehallstattskih gomilah južne Bavarske, ki jih ilustrira vrsta načrtov, tlorisov in skic. Ta regionalna podoba sicer po vsej Evropi močno razširjenih gomil te dobe kaže bolj ali manj ohranjene sledove lesenih celic brez kakršnih koli kamnitih oblog. Na vedno proti jugu obrnjenih vozovih pokopani mrtveci so posebnost teh gomil.

G. Kossack (K hallstattski dobi na Bavarskem, zv. 20) objavlja iz predavanj nastali zanimiv poskus pregleda zgodnje železne dobe na Bavarskem, ilustriran

s kartografskimi pregledi najdišč in tipološko značilnih najdb. Ta metodično zanimiva, grafikonsko ponazorjena analiza hallstattskega gradiva v bavarskih muzejih podaja najprej probleme sovsnosti geološko-geografskih pogojev in naseljevanj v prazgodovini s posebnim ozirom na družbenogospodarske oblike naselitvenih enot. Po pregledu tehnoloških značilnosti ohranjenega gradiva (surovine, keramika, kovinski izdelki) razdeli avtor razpoložljivo gradivo v tri oblikovne skupine, ki jih podrobneje razčlenjuje v njihovem tipološkem in kronološkem zaporedju. Za prvo skupino iz obdobja Ha C so značilne gomile z lesenimi ali kamnitimi konstrukcijami, lokalno razčlenjena keramika z žarnogrobišnimi elementi in enotnejši bronasti izdelki. Med temi pripisuje posebno bronasti konjski opremi zahodnomadžarsko poreklo in sklepa, da so ti iz Podonavja prispeli tuji elementi prevladali ob zlitju z zahodnimi in žarnogrobišnimi vplivi ter tako ustvarili hallstattsko kulturo Bavarske. V naslednji tipološki in časovno naslednji oblikovni skupini se kaže socialna izločitev posameznikov z bogatimi grobovi, medtem ko so revna grobišča znak ostalega prebivalstva. V bronastem gradivu te skupine vidi avtor vplive jugovzhodnoalpskega hallstatta s prav takimi grobovi vojščakov (Podzemelj). Ob najdbah tretje skupine pa avtor le načenja probleme nastajanja ranolatenske kulture, vzrastle na Bavarskem brez izrazitih naselitvenih in kulturnih prelomov med Ha D in La A.

V krajših sestavkih poročajo nekateri avtorji o najdbah iz latenske in antične dobe. Med temi skuša J. Werner (Bronasta ročka iz Kehlheima, zv. 20) ob obravnavanju iz Italije uvožene in v kasnolatenskem grobu najdene posode razločiti uvoz bronastega posodja preko Alp v predrimskem in zgodnjermiskem času. Na številnih primerjalnih najdbah oprta tipološka analiza omogoča avtorju nekatere gospodarsko pomembne izsledke, tako o prodoru italjskih vin preko Alp že pred rimsko invazijo, kot o vplivih italške sigilatne in steklarke industrije na razvoj oblik teh posod v zgodnji cesarski dobi. F. Wagner (Konec rimskega gospostva v Raeciji, zv. 18—19/1) pa povezuje historične in arheološke vire (zakladne najdbe novcev kot oznanjevalce nemirnih časov) v historično zajeto razpravo, ki podaja kratek oris poslednjih obdobjih antične zgodovine Raecije.

Največji del prispevkov obravnava zgodnjerednjeveško obdobje, bodisi da gre za notice o manjših grobnih in seliščnih najdbah, za tipološke obravnave posameznih predmetov ali za historično izvedene analize gradiva (H. Bott: Rano-karolinška najdba ostrog v Westendorfu, okraj Kaufbeuren, zv. 18—19/1) oziroma imen, kot jih pri razpravljanju o ranogodovinskih frankovskih selitvenih problemih uporablja H. Weigel (Frankovske centene na področju okrog Forcheima v Zg. Frankovski, zv. 20). Avtor se opira na analize krajevnih in osebnih imen v njihovem geografsko-historičnem širjenju in podaja tako na obravnavanem primeru oris fevdalno vplivanih naselitvenih enot, imenovanih centen, kakor tudi njihovega razvoja od 5. stoletja dalje.

Poročili Bavarskega deželnega urada za spomeniško varstvo v 17. in drugem delu 18.—19. zvezka obsegata poleg organizacijskega dela tudi obvestila o novih arheoloških najdbah, med katerimi so tudi daljši članki. Drobna obvestila o najdbah so razdeljena po kronoloških dobah, v njihovem okviru pa so razvrščena po abecednem redu in deloma ilustrirana. Zvezka 18—19/2 in 20 objavlja tudi bibliografijo arheoloških člankov in del za Bavarsko v obdobju med 1940 in 1953, kakor tudi knjižna poročila.

Zlasti poslednji zvezki imajo iz odličnih fotografij sestavljene table obravnavanega gradiva.

Stanko Pahič

Ljubiša Popović: Katalog nalaza iz nekropole kod Trebeništa, Narodni muzej Beograd, Antika I, Beograd 1956, 127 strani, 44 tabel in francoski povzetek.

Narodni muzej v Beogradu je pričel tudi z izdajanjem katalogov materiala antičnega oddelka. Tako je letos izšel prvi zvezek v nizu katalogov »Antika I« Ljubiše Popovića, Katalog nalaza iz nekropole kod Trebeništa. Nedvomno predstavlja gradivo iz Trebeništa eno izmed najlepših najdb, pa tudi eno najpomembnejših za čas, ki mu pripada. Njegovo pomembnost je treba posebej poudariti v zvezi z reševanjem problematike iz več najdišč Srednje in Zahodne Evrope, ki sodijo v isti čas kot nekropola iz Trebeništa.